

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
השרות הפסיכולוגי ייעוצי
 רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911
www.education.gov.il/shefi

ברית חינוכית
לפיתוח אקולוגיה חינוכית מקדמת הצלחות
רינה כהן
ראש תחום הורים, שפ"י, משרד החינוך

ברית חינוכית מתבססת על השתתפות אזרחית בחברה דמוקרטית כדרך ואמצעי לפיתוח שליטה ואחריות של מבוגרים על גורלם ועל איכות חייהם. כמבוגרים מוטלת עלינו האחריות להכנתו ולהכשרתו של הדור הבא - קרי, הילדים – להתנהלות מיטיבה במערכות חייהם העכשוויות והעתידיות.

ברית חינוכית עוסקת בפיתוח האחריות המשותפת של המבוגרים האחראים - מורים והורים - להצלחות החינוכיות של הילדים.

הרקע לפיתוח הפרוייקט

הרעיון לפיתוח ברית חינוכית בין מורים להורים התעצב מכמה פרספקטיבות:

- עליית חשיבותו של החינוך כמפתח למאה ה-21 (ועדת אונסקו: למידה האוצר הפנימי).
- ריבוי אתגרי החינוך והכרה במגבלות המשאבים שמדינות ואנשי חינוך יכולים להשקיע בחינוך.
- ההכרה המשותפת לאנשי מקצוע מתחומי החינוך, הבריאות והחברה בדבר חשיבותם ומשמעותם של הורים להתפתחותם, בריאותם והצלחותיהם של ילדים.
- התובנה שלסביבת החינוך, כלומר, למשאבים הסביבתיים ולאקלים הסביבתי השפעה מכרעת על הצלחת החינוך ולכן יש לפתח אקולוגיה תומכת חינוך.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
השרות הפסיכולוגי ייעוצי
 רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911
www.education.gov.il/shefi

תפיסת עולם והנחות יסוד:

ברית חינוכית מייצגת תפיסת עולם האומרת שלמורים ולהורים אינטרסים ומטרות משותפים במרחב החינוך. כדי להשיגם ולנחול הצלחות חינוכיות עליהם לשאוף ליחסים של ברית ביניהם.

ברית חינוכית היא מהות ותהליך גם יחד. ברית חינוכית היא מחויבות הדדית של המופקדים על החינוך, מחנכים והורים לפעול בתיאום ומתוך הידברות להשגת מטרות חינוכיות מוסכמות ומשותפות. מהותה של ברית היא **קשר** יוצר בטחון, תמיכה והעצמה.

עיקרה של ברית הוא ביצירת בטחון ביחסים, במחויבות ההדדית ובזיקות בין שותפי הברית. יחסי ברית מאופיינים באמון, בהדדיות, במחויבות, בויתור, בהשפעה, בהעצמה ובהידברות מתמדת. כתוצאה מאלו עשויים להיווצר בטחון ותחושת יכולת היוצרים אקלים של פיתוח פעילות חינוכית מיטיבה. יחסי ברית חינוכית הם למעשה שותפות אסטרטגית בחינוך. כדי להשיגה יש לחולל תהליכים מעצבי שותפות.

ברית חינוכית ניצבת על ארבעה אדנים :

אדן האמונה : במסוגלותם וברצונם של מורים והורים להצליח בעבודת החינוך, ואמונה ששניהם שוחרי טוב ועושים כמיטב יכולתם.

אדן ההכרה : בריבוי המטרות החינוכיות ובמורכבותן מחד גיסא, ובמיעוט המשאבים החינוכיים ומוגבלותם, מאידך גיסא.

אדן הידיעה : שלמורים והורים יש מטרות חינוכיות משותפות והם יכולים לפעול ביחד ולהעצים אלה את אלה.

אדן ההבנה : ברית חינוכית בין מורים להורים היא צורך, וכדי ליצור אותה נדרש תהליך מקצועי- הנחייתי מחולל, שיתווה על ידי אנשי מקצוע

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
השרות הפסיכולוגי ייעוצי
רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911
www.education.gov.il/shefi
מתחומי ההורות והחינוך.

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המינהל הפדגוגי
 השרות הפסיכולוגי ייעוצי
 רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911
www.education.gov.il/shefi

משימות הברית החינוכית הן :

- העצמה ;
- תיאום, ואיגום חלוקת תפקידים ;
- יצירת מקום בטוח ומשמעותי ;
- עיצוב אקלים מיטיב ומצמיח לכל הפועלים במרחב החינוך.

מתווה ליצירת ברית חינוכית

כדי לפתח ברית חינוכית יש לחולל תהליכי למידה של מורים ושל הורים. בשלב אי' למידה לכל קבוצה בנפרד. בשלב ב' למידה משותפת למורים ולהורים יחד.

מטרת הלמידה הנפרדת היא גיבוש זהות תפקידית וחזון תפקידי של המורים ושל ההורים.

מטרת הלמידה המשותפת היא ליצור ולהטמיע שפה משותפת למורים ולהורים באמצעותה יוכלו לקיים שיח והידברות.

השיח וההידברות נחוצים כדי לפתח קשרים ויחסים. על בסיס הקשרים והיחסים ניתן לקיים מנהיגות חינוכית משותפת המתאימה לבעלי הברית. אות הברית היא קשת בענן כך שלגיטימי לפתח ברית בכל צבע ובכל הצבעים גם יחד.

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המינהל הפדגוגי
 השרות הפסיכולוגי ייעוצי
 רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911
www.education.gov.il/shefi
המתווה לפיתוח ברית חינוכית

המתווה המוצע ליצירת ברית חינוכית הוא בן שני חלקים ושישה שלבים.

חלק א' נפרדות

שני שלבי לימוד נפרדים למחנכים ולהורים

חלק ב' התקשרות

ארבעה שלבים משותפים של למידה, התפתחות והתקשרות
 למחנכים והורים ביחד

הורים

אנשי חינוך

א

העצמה אישית

↓	פיתוח זהות תפקידית	פיתוח זהות מקצועית
	גיבוש חזון הורי	גיבוש חזון חינוכי

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המינהל הפדגוגי
 השרות הפסיכולוגי ייעוצי
 רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911
www.education.gov.il/shefi

העצמה אישית והדדית

ב

תנאי היתכנות לפיתוח ברית חינוכית

א. כדי שיתקיים תהליך המוביל לפיתוח ברית חינוכית הכרחי שתמצא מנהיגות חינוכית שתפיץ חזון ותציע אסטרטגיה. לכן, למנהל בית הספר וליו"ר ועד

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
השרות הפסיכולוגי ייעוצי
רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911
www.education.gov.il/shefi

לשם כך על מנהלי בתי הספר לגבש עמדות מקדמות שותפות ועליהם להיות בעלי גישה דיאלוגית בחינוך. כמו כן, על ההורים למכשירים עצמם לפעילות מושכלת במרחב החינוך

ב. יש צורך באיש מקצוע מיומן כדי לחולל תהליך יוצר ברית המאפשר השתתפות הורים בחינוך.

ג. חייבת להיות מסגרת ארצית תכנית וארגונית שמקדמת תרבות של שיח, הידברות ושותפות.

מה למדנו מיישום התוכנית ב 20 בתי ספר

א. היחסים והקשרים בין מורים להורים וסגנונות השתתפותם של הורים הם מאוד רב גוונים ונמצאים בשלבי התפתחות שונים.

ב. להורים ולמורים תפיסות שונות לגבי מהי ברית חינוכית ומהו מקומם הראוי והרצוי של הורים.

ג. נושא היחסים והקשרים בין הורים למורים הוא נושא רב דיבורים ומועט במעשים. לרוב הנוגעים בדבר שיש תחושה שמה שהיה הוא שיהיה ולא יתכן שינוי למרות שכולם חפצים בו.

ד. הקושי הגדול ביותר הוא לבנות את האמון בין הנוגעים בדבר ולהפיח תקווה בהורים ובמורים גם יחד.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
השרות הפסיכולוגי ייעוצי
 רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911
www.education.gov.il/shefi

ה. דוגמא אישית שנותנים מנהל ביי"ס ונציג ההורים להידברות, לשיח ולשותפות מאפשר את התהליך ומקדם אותו.

ו. ליחסים ולבריתות צבעים שונים – כצבע הקשת בענן שהיא אות הברית- ולכל קהילה ומערכת הצבע המתאים לה.

ז. שאלות הן מפתח לדלת הברית, השאלות המשמעותיות הן :

- מהי ברית חינוכית בשבילי ?
- איזה אינטרסים שלי אוכל לקדם באמצעות ברית?
- מה אני רוצה לקבל מיחסי הברית?
- מה אני רוצה לתרום ליחסי הברית?

ח. שאלות מקדמות מודעות אישית ותפקידית, מחוללות תהליך למידה אישי, בין אישי וקבוצתי ובונות קהילה לומדת.

ט. התהליך מחייב השקעות רבות בעיקר של זמן ונכונות התהליך אינו לינארי ובכל מערכת חינוך התפתחות הוא ייחודי.

י. ההשקעות גם אם הן רבות נושאות פרי המתבטא בהעלאות הישגים לימודים של ילדים, צמצום אלימות והתפתחות וצמיחה של כל המשתתפים.

רצוי ואף ניתן, לדעתנו, ולאור ניסיונונו לעצב אקולוגיה תומכת חינוך, המבוססת על השתתפות אזרחית של הורים והנוצרת באמצעות למידה המקדמת הצלחות חינוכיות לכולם.